

Beekse 'schutter' op weg naar de Hertgang onder vuur in 1739

door Jan van Helvoirt

Martinus Huysmans was de eerste Beekse burgemeester nadat de Fransen vertrokken waren. Hij had de oude *Hertganghoeve* met de gronden op 30 november 1809 gekocht van de Beekse familie Van Eynthoven. De hoeve werd omschreven als *een stede bestaende in stal en schuur genaemt den Hertgang gestaen en gelegen alhier onder den geheugte van Esbeek*. Anthony van Eynthoven verhuurde op 10 juni 1779 de boerderij aan Michiel Frederix, die daarmee de laatste bewoner van de mystieke hoeve moet zijn geweest. Anthony had de hoeve gekocht van zijn vader Jasper van Eynthoven. Jasper was zelf ook geen boer maar kastelein in een herberg in de Gelderstraat in Hilvarenbeek. Ook was hij tijdens zijn leven, net als zijn vader Willem, de Beekse 'schutter'. Een schutter was een soort veldpolitie die onder andere loslopend vee moest opsporen en insluiten in de schutskooi die altijd op de 'gemeynt' stond. De eigenaar die zijn beesten verkeerd liet grazen kon die dan tegen betaling van een vooraf omschreven boete terug komen halen. Het zal duidelijk zijn dat zo'n schutter niet alleen vrienden had!

Op 24 december 1739 bezocht Jasper van Eynthoven komende vanuit Hilvarenbeek via Esbeek en De Lange Gracht de herberg van Adriaan Schoormans dicht bij de witte brug op Dun. Op die winterse namiddag maakte hij omstreeks drie uur aanstalten om naar zijn boerderij in de Hertgang te gaan. Nauwelijks was hij op weg, ongeveer bij de huidige 'Bok' of hij werd vanuit een hinderlaag met een snaphaan beschoten. Van achter de heg had zijn belager op hem gevuurd en hem *soodanigh in syn hooft en aengesigt getroffen datter seer veele hagelkoorn in waren*. Hij werd terstond de Dunse herberg weer ingedragen en op een gammele stoel vastgehouden, omdat hij *buyten sich selfs geraekte!* De hagel zat in zijn voorhoofd en in zijn hals, terwijl zijn wangen grof doorzeefd waren. Iedereen was dezelfde mening toegedaan: *den voornoemde Jasper soude van die schoot aenstonds den geest gaen geven!*

Maar de nog steeds hevig bloedende 'schutter' uit Hilvarenbeek kwam tot zichzelf en wilde weer meteen terug naar zijn eigen huis en herberg in de Gelderstraat. De Dunse buurman Peter Jan van de Sande, die op het punt stond op de immense hei zand te gaan halen, bracht hem met de stortkar naar huis. Jasper was echt een taaie. Als kind zijnde was hem reeds eerder bijna de adem afgesneden. In juni 1717 lag de jonge scholier Jasper snakkend in bed. Hij had constant hevige pijnen onder de korte ribben: *synde in perikel om te sterven*. Een dag eerder had Jan Lemmens hem *uyt de school comende ontrent het huys van Hendrik Bosmans spelenderwijs bij zijn schouder gepakt*. Hij gooide hem toen voorover, zodat hij pijnlijk op *de cant van een schooldoos* was gevallen. Toch kwam hij weer snel op adem. Maar is de huidige 'kunststof laptop' voor onze jeugd wel veiliger dan ... de 'houten schooldoos' van weleer?

Notaris Huysmans bouwde een jachthuisje op de plaats van de oude Hertganghoeve